

ALMANYA İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ

DİASPORA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Temmuz 2016 Raporu

DIASPORA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

MEDENİ HAKLAR

Yazan: Kazım Keskin

Temmuz ayı Almanya açısından insan hakları alanında skandal bir yenilgi ile yerini Ağustos ayına bıraktı. 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye’de gerçekleşen askeri darbe girişimi sonrasında dünyanın bir çok yerinde olduğu gibi Almanya’da da darbe karşıtı, Türkiye’de demokrasinin korunması lehine spontane gösteriler yapılmıştı. Fakat yine diğer ülkelerde olduğu gibi Almanya’da da demokrasiye, insan haklarına duyarlı farklı etnik kökenden çok sayıda insan tepkilerini koordineli ve belli bir program içerisinde dile getirecekleri bir miting yapmak istediklerinde ülkede adeta kıyamet koptu. Miting isteklerinin siyasal yelpazenin farklı kesimlerinden çok sayıda siyasetçi tarafından olumsuz bir yankı bulması bile Almanya’da ifade ve düşüncüyü açıklama özgürlüğünün gidişatı hakkında endişelenmek için yeterli bir sebeptir. Bununla birlikte hukukun da siyasete alet edilmeye başlanması Almanya gibi hukuk devleti ilkesine sıkı sıkıya bağlı bir ülkenin başvurmaması gereken bir enstrüman olarak değerlendirilmektedir.

Hafta içinde oluşturulan suni baskıyla birlikte Köln şehri polis yetkilileri önce mitingin yapılmasını engellemeye çalıştılar. Miting organizatörleri polis yetkililerine mitinge konuşmacı olarak katılacakların listesini vermeleri sonucu bu engellemeden kurtulmuş oldular. Her ne kadar kolluk kuvvetleri konuşmacıların güvenliği için hazırlıklı olmaları gerektiği şeklinde masum bir gerekçenin arkasına sığınmaktalarsa da gerçekte mitingin organizesine müdahil olarak demokratik bir devlet olan Almanya için utanç kaynağı haline geldiler. Akabinde polis yetkilileri, mitingi düzenleyenlerin Türkiye’den siyasetçilerle miting esnasında canlı bağlantılar kurmak üzere dev ekran kurma isteklerine de olumsuz yanıt vererek yasakladılar. Bunun üzerine organizatörler hukuk yoluna başvurdular. Konuya bakan Münster Yüksek İdare Mahkemesi dev ekranın miting alanında kurulabileceğini bununla beraber sadece miting alanında bulunan kişilerin ekrana yansıtılabileceğine hükmederek yurt dışından canlı bağlantılar kurularak dev ekranda yansıtılmasına geçit vermedi. Mahkeme gerekçe olarak Almanya’da toplantı ve gösteri yürüyüşlerini düzenleyen yasalarda yurt dışından kurulan canlı bağlantıların dev ekranlarda yansıtılmasının bulunmadığını öner sürdü. Bunun üzerine miting tertipleycileri Anayasa Mahkemesi’ne başvurdular. Anayasa mahkemesi de acil olarak toplanarak oybirliği ile organizatörlerin taleplerini reddederek Münster’deki mahkemenin aldığı kararı onadı. Anayasa Mahkemesi bu kararla miting tertipleycilerinin temel haklarının ihlal edilmediğine hükmetmiş oldu.

Her iki mahkemenin de çelişkili bir karar verdiğini söylemek gerekir. Daha önce gerek PEGİDA¹ ve gerekse daha vahimi Almanya'nın da bir terör örgütü olarak kabul ettiği PKK'nın yine Köln'de gerçekleştirdiği bir mitingde canlı yayımla bağlantılar kurulup dev ekranlara yansıtılmıştı.²

Almanya'da yargının siyasallaştırıldığına ilginç örneklerinden birinin bu şekilde yaşanmış olması hâlihazırda devam eden davaların ve özellikle on kişinin katli ile neticelenen ve Alman derin devletinin işin içinde olduğu yönünde basında çok sayıda haber yapılan NSU davasının sonucu hakkında da zihinlerde soru işaretleri oluştu. Başka bir ülkede cereyan eden bir darbe girişimi karşısında miting yapılmasının engellenmeye çalışılması, bu gerçekleşmeyince apar topar alındığı da belli olan çelişkili bir karara imza atacak derecede Almanya'nın panik içinde olması NSU cinayet şebekesinin olası devlet bağlantılarının açığa çıkmaması adına neler yapabileceğinin de bir soru işareti olarak kalmasına neden olmaktadır.

Uzun zamandan beri Almanya'da polisin bir olayda yargısız infaz yaptığı hakkında kamuoyunda şüpheler oluştu. 18 Temmuz 2016 tarihinde Würzburg yakınlarında hareket halindeki bir trende reşit olmayan bir sığınmacı elinde bıçak ve keser ile yolculara saldırarak içlerinden beş kişiyi yaraladı. Olay yerine intikal eden Bavyera eyaletine bağlı kolluk kuvvetleri 17 yaşındaki saldırganı ikisi ölümcül olan dört kurşunla öldürerek etkisiz hale getirdiler.³ Olayla ilgili olarak sosyal medyadan açıklama yapan Yeşiller Partisi milletvekili Renate Künast saldırganın neden saldıramayacak şekilde vurulmadığını sorguladı. Bir nevi kolluk kuvvetlerinin suç işleyerek yargısız infaz yaptığını ima eden Künast'ın fikirlerini açıkça ortaya koyması, başta kendi partisi olmak üzere her partiden politikacılar tarafından eleştiri konusu yapıldı ve böylelikle milletvekili Künast adeta baskı altına alındı. Bunun üzerine Künast özür dilemek zorunda bırakıldı⁴ ve her fırsatta dile getirildiği gibi Almanya'da fikir ve düşüncüyü açıklama özgürlüğünün de sınırları olduğu öğrenilmiş oldu.

Bu arada artık Almanya'da giderek klasikleşen sığınmacı yurtlarına yönelik saldırılar hız kesmeden devam ediyor. Yılbaşından Temmuz 2016 sonuna kadar Almanya çapında mülteci yurtlarına yönelik 665 saldırı yapıldığı bilgisini veren Federal Kriminal Dairesi (Bundeskriminalamt - BKA) "sağcı şiddetin endişe verici boyutlarda olduğu" gerçeğine parmak bastı. Adeta Almanya'nın kanayan yarası haline gelen mültecilerin can güvenliğinin

¹ Pegida-Aktionstag endet als Flop – und teils mit Gewalt. 2 Ağustos 2016. www.tagesspiegel.de Erişim: 2 Ağustos 2016.

² Live-Zuschaltung: Erdogan verboten –PKK- Terrorist Kararıyla erlaubt. 2 Ağustos 2016. www.nachrichtenexpress.com Erişim: 2 Ağustos 2016.

³ Riaz A. Erfuhr vom Tod eines Freundes in Afghanistan. 19 Temmuz 2016. www.welt.de Erişim: 10 Temmuz 2016.

⁴ Rainer Wendt wirft Künast 'Klugscheißerei' vor. 19 Temmuz 2016. www.welt.de Erişim: 10 Temmuz 2016.

sağlanamaması en önemli insan hakkı olan yaşama hakkının sadece teoride geçerli olduğu şeklindeki klasik halk inanışını doğrular niteliktedir. İçinde bulunduğumuz yılda Almanya'ya gelen sığınmacıların sayısının Türkiye ile Mart 2016'da AB bünyesinde yapılan mutabakat sebebiyle çok düşük olmasına rağmen istatistiksel olarak düşmeyip daha da artması tehlikenin boyutlarının katlanarak büyüdüğünün bir delili olarak görülmelidir.⁵

Öte yandan Amerika menşeli bir araştırma kuruluşu olan PEW'in yapmış olduğu bir araştırmanın sonuçlarına göre genel olarak Avrupa halkları arasında sığınmacılık terörizmle ilişkilendirilmektedir. Araştırma sonuçlarında uzmanlarca şaşırtıcı bulunan tespit ise terörizmden en az etkilenen ülkelerde sözü edilen bağıntının diğer ülkelere nazaran daha yüksek olduğudur. Örnek olarak Almanlar arasında sığınmacıların ülkede terörizmi artıracığı inancında olanlar araştırmaya katılanların %61'ini oluştururken terörizme bizzat mazur kalan Fransa'da bu oran %46'da kalmaktadır.⁶

Unutulmaması gereken bir başka olgu da en aşırı sağcısından neredeyse sol cenahın uçlarına kadar Avrupa siyaset sahnesinde yer alan politik güçlerin söylemlerinin de sıradan insanların düşünce ve eylemlerini yönlendirdiği gerçeğidir. Genelde mülteciler aleyhinde seyreden Avrupa'daki sosyal klima sadece aşırı sağcı çevrelerin ideolojik perspektifi nedeniyle kirlenmiyor fakat aynı zamanda ve daha da etkili biçimde merkez güçlerin söylemleriyle de zarar görmektedir. Bu minvalde Almanya Federal İçişleri Bakanı Thomas de Maizière'in "40 yaş altı erkeklerin %70'i sınır dışı öncesi hasta ve hareket edemez olarak açıklanması kabul edilemez"⁷ şeklindeki ifadeleri hatırlamamız yerinde olacaktır. Bu sözleriyle İçişleri Bakanı, yasa gereği hasta veya bir yerden başka bir yere nakledilemeyecek durumdaki mültecilerin sınır dışı işlemlerinin uygulanamamasında suiistimal olduğunu kastediyor. Bakan, açıklamaları sonrasında STK'lar büyük tepki görünce geri adım atmak zorunda kaldı zira konuyla ilgili verdiği rakam hiçbir dayanağı olmayan, gerçeği yansıtmayan bir rakamdı. İçişleri bakanlığına bağlı kurumlar bünyesinde yapılan konuyla ilgili çalışmalarda elde edilen rakamlara göre ülkede kalmalarına müsaade edilen (geduldet) 171.802 mülteçiden sağlık nedenleriyle sınır edilmeyenlerin oranı %1'i (1502 kişi) bile bulmamaktadır.⁸ Almanya gibi işini ciddiye alan bir ülkenin bir bakanının gerçeklikle uzaktan yakından bir ilgisi bulunmayan sayılarla aşırı sağcılarının seviyesine inmiş olması Alman toplumu içinde zaten bulunan huzursuzlukları daha da artırmaktan mültecilere yönelik önyargıları beslemekten başka bir işe yaramamaktadır.

⁵ D: Heuer bereits 665 Angriffe auf Asylunterkünfte. 2 Ağustos 2016. www.orf.at Erişim: 2 Ağustos 2016.

⁶ Europäer verbinden Flüchtlinge mit Terrorismus. 13 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 3 Ağustos 2016.

⁷ Kein Hoax. 18 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 9 Ağustos 2016.

⁸ Kein Hoax. 18 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 9 Ağustos 2016.

Türkiye ile AB arasında Almanya'nın yoğun gayreti ile gerçekleştirilen mülteci göçünün düzenlenmesine yönelik mutabakata karşı başta Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) olmak üzere çok sayıda insan hakları örgütü ve STK'nın en önemli eleştirel argümanlarından biri sığınmacıların farklı ve daha tehlikeli güzergâhları deneyecekleri idi. Uluslararası Göç Organizasyonu'nun (IOM) Cenevre'de yapmış olduğu basın toplantısında yılbaşından bu yana dört bin yirmi yedi kişinin denizlerde hayatını kaybettiği açıklandı. Bu rakam geçen senenin aynı dönemine göre %35'lik bir artışa tekabül etmektedir.⁹ Rakamlar gerçekten de konuyla ilgili STK'ları haklı çıkarır vaziyettedir. Sığınmacılar Almanya öncülüğünde Türkiye ile varılan mutabakat uyarınca Türkiye üzerinden Yunanistan'a gitmenin kesin iade ile sonuçlanacağını bildikleri için daha tehlikeli olan Afrika üzerinden İtalya ve Malta'ya geçmeye çalışıyorlar. Bu da ölüm oranlarının giderek artmasına neden olmaktadır.

İşkence ve Kötü Muamele Cezasız Kaldı

Geçtiğimiz yıl bir Alman polisinin yerde yatan bir Faslı'nın kafasının üzerine basılı olduğu bir fotoğrafı sosyal medyada paylaşması ile Alman karakollarında gözaltındakilere işkence mi yapılıyor sorusunun sorulmasına yol açan davada karara varıldı. Hannover mahkemesi polis memurunu sadece yasa dışı silah bulundurmak ve çocuk pornografisi bulundurmak gibi konularda suçlu buldu. Mahkeme hâkimi gerek yukarıda ifade edilen eylemden ve gerekse aynı polis memurunun söz konusu olaydan altı ay kadar önce Afganistanlı bir ilticacıyı karakolda dövmesi, ayaklarını bağlayarak boğazını sıkması gibi kötü muamelelerden de akladı. Her iki olayda da kurbanların çelişkili ifadeleri neticesinde bu karara varıldığı ifade edildi. Böylelikle aynı karakolda görev yapan iki meslektaşının ilticacılara şiddet uyguladığı şikâyeti ile hakkında dava açılan polis memuru bu suçtan değil, evinde yapılan aramalarda ele geçirilen çocuk pornografisi içeren resim ve videolar ile illegal silahlardan ötürü suçlu bulundu.¹⁰ Öte yandan mahkemenin konuyla ilgili ironik olarak nitelendirilmeyi hak eden bir başka kararı da, polis memurunun kendilerine işkence yaptığı iddia edilen kurbanlarından izin almadan fotoğraflarını paylaşması nedeniyle suçlu bulunması oldu.¹¹ Öte yandan kurbanların avukatının dava boyunca dosyalara bakma isteğinin savcılık tarafından yerine getirilmemesi ve ülkedeki etkili insan hakları kuruluşlarından olan Pro Asyl'den Bernd Mesevic ve Aşağı Saksonya Eyaleti İltica Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı Kai Weber de dava sonucundan memnuniyetsizliklerini ifade

⁹ Über 4.000 Menschen auf der Flucht gestorben. 2 Ağustos 2016. www.orf.at Erişim: 2 Ağustos 2016.

¹⁰ Bundespolizist wegen Kinderpornographie verurteilt. www.faz.de 19 Temmuz 2016. Erişim: 6 Ağustos 2016.

¹¹ Zehn Monate auf Bewährung für Bundespolizist. 20 Temmuz 2016. www.nwzonline.de Erişim: 6 Ağustos 2016.

ettiler. Weber polisin kendi kendisini koruduğundan endişe ettiği şeklindeki düşüncesini basınla paylaştı.¹²

Almanya'nın Hukuk Düzeni İnsan Haklarını Korumuyor

Aşırı sağcı NPD partisinin “*Geld für die Oma, statt für Sinti und Roma*” (Sinti ve Romanlar yerine nine için para) içerikli ırkçı seçim afişi Rheinland-Pfalz eyaleti Landau şehri savcılığı tarafından halkı kışkırtıcı bulunmadığı için herhangi bir hukuki işleme gerek olmadığı kararı verildi. Geçtiğimiz mart ayındaki seçimlerde kullanılan bu afiş içeriği ile açıkça bir toplumsal gurubu hedef almasına rağmen hukuki işleme gerek duyulmaması Alman hukuk sisteminin “sağ gözünün körleşmeye” başladığına işaret etmektedir. Afişin hedefi olan kesimin sözcüleri de gidişatı Nazi dönemleri ile karşılaştırarak “Yahudilerden alışveriş yapmayın” ifadesi doğrultusunda hareket edilmesini istemekle afişteki ifadeler arasında hiçbir fark görememekteler.¹³ Öte yandan savcılığın afişin hedefindeki toplumsal gurubu aşağılayan, bunlara karşı nefret içeren ve şiddet çağrısı herhangi bir ifadenin bulunmadığı gerekçesiyle hukuki işlem yapmaması ve konuyla ilgili olarak Federal Adalet Bakanlığı'nca hazırlatılan bir bilirkişi raporunu dikkate almaması Almanya'da hukuk alanında son dönemlerde gözlenen gelişmelerin kaygı verici boyutlara ulaştığını düşündürmektedir. Sözü edilen bilirkişi raporunda savcılığın göremediği ırkçılık ve Roman-karşıtlığı açık bir şekilde ortaya konmuş ve afişle ilgili yasak tavsiyesinde bulunulmuştur.¹⁴

Alman hukuk sisteminde skandal olarak nitelendirilebilecek bir başka karar da Dresden savcılığınca alındı. Mayıs ayında bir hırsızlık vakasında yakalanan iki Romanyalı için sosyal medyadan “bu pislikler hemen vurulsun” ifadesiyle cinayet çağrısında bulunan bir kişi hakkındaki dava savcılık tarafında düşürüldü. İnsan hakları örgütlerince de eleştiri konusu yapılan kararın gerekçesini savcılık, bir topluluğa karşı olmayan “sadece” hırsızlık eylemini gerçekleştirenlere yönelik bir cinayet çağrısı olarak açıkladı. Savcılık çağrının suç olarak nitelenebilmesi için cinayetin yerinin, zamanının ve kurbanın isminin belirlenmesi gerektiğini ifade ederek¹⁵ Almanya'da can güvenliğinin sadece mülteciler ve Avrupa Birliği ülkeleri dışından gelen göçmenler için değil aynı zamanda AB üyesi ülke vatandaşları için de sorunlu hale geldiğini göstermektedir.

¹² Täter geschützt, Opfer entwürdig. 4 Temmuz 2016. www.taz.de Erişim: 6 Ağustos 2016.

¹³ Justiz untätig wegen diskriminierender NPD-Wahlplakate. 18 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 7 Ağustos 2016.

¹⁴ Justiz untätig wegen diskriminierender NPD-Wahlplakate. 18 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 7 Ağustos 2016.

¹⁵ “Gleich erschossen dieses drecksack”. 25 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 9 Ağustos 2016.

KÜLTÜREL HAKLAR

Yazan: Kazım Keskin

Alman okullarında 'dil ırkçılığı'

Eğer İngiltere'den, Fransa'dan, ABD'den ya da başka Batılı ülkelerden Almanya'ya gelen bir öğrenci iseniz ve Almanca bilginiz yetersiz ise yine de Alman okullarında sizinle aynı durumda olan bir Türk, Suriyeli, Afgan, Arnavut ya da Romanyalı öğrenciden daha avantajlı durumdasınız. Zira ikinci gruptaki öğrencilerin Alman dilindeki eksiklikleri “öğrenme güçlüğü” (“Lernbehinderung”) kategorisi altında değerlendirilirken birinci guruba dâhil olan ülkelerden gelen öğrenciler için böyle bir kategori söz konusu olmamaktadır. Sözü edilen değerlendirmeler sonucunda da “öğrenme güçlüğü” çeken öğrencilerin “Gymnasium” olarak adlandırılan kaliteli orta dereceli eğitim kurumlarına gitmeleri engellenirken birinci guruba dahil olan öğrenciler için bu tür engeller öngörülmemektedir. Ayrımcı Alman eğitim sisteminde ikinci gruptaki öğrencilerin ancak “Hauptschule” olarak adlandırılan ortaokullara ya da daha kötüsü “Förderschule” isimli özürülüler için özel eğitim verilen okullara gitmesine izin verilmektedir. Konunun uzmanları tarafından “dil ırkçılığı”¹⁶ olarak da nitelenen bu durum Alman okul sisteminde göçmenlerin Almanya'ya gittikleri ilk yıllardan itibaren uygulanan yapısal bir sorundur. Aynı zamanda Almanya eğitim sisteminde bir “diller hiyerarşisinin” mevcudiyetinden söz etmeye de imkân veren bu ayrımcı uygulama ortadan kaldırılmalıdır. Aksi takdirde “ayrıcalıklı dil” gurubuna dâhil olmayan çocukların Alman toplumu içindeki yerlerinin en başından itibaren belirlenmesi gibi bir durum ortaya çıkmaktadır ki bu da ülkede yaşayan herkese fırsat eşitliği sağlandığı iddiasında bulunan bir demokratik devletin uygulamada bu iddiasını yerine getiremediğini göstermektedir.

Dil alanında Almanya'da başka bir sorunsal da dünyada yetmiş milyonu aşkın kişinin konuştuğu Türkçe ve bir tahmine göre yüz elli bir başka tahmine göre de iki yüz yirmi milyon kişinin konuştuğu dil olan Arapça¹⁷ öğrenimi için eğitim bütçelerinde yeterli kaynak ayrılmamasıdır. Hâlihazırda üç milyon Türk kökenlinin ve son mülteci akını nedeniyle de bir milyona yakın kişinin Almanya'da yaşıyor olması ve bu iki dilin de önemli dünya dillerinden olması bu dillerde öğretim yapılması için teşvik edici yönlendirmelere ihtiyaç vardır. Sözü edilen dillerin okul müfredatlarında en azından İtalyanca, Rusça veya Fransızca seviyesinde görülmesi hem bu dilleri konuşanların kendilerini ikinci sınıf hissetmelerinin ve dolayısıyla

¹⁶ Sprachrassismus. 20 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 8 Ağustos 2016.

¹⁷ Dil sıralaması. 8 Ağustos 2016. www.wikipedia.org Erişim: 8 Ağustos 2016.

Almanya'ya duygusal anlamda da bağlanmalarına yardımcı olacak hem de bu dilleri öğrenecek Almanlar dil aracılığıyla bu kültürle ve kültür taşıyıcılarıyla kaynaşmalarına vesile olacaktır.

Aile Hakları:

Almanya'da aile birleşimi giderek daha zorlaşmaktadır. Özellikle mültecilerin aile birleşimi neredeyse imkânsız hale geldi. Basına yansıyan haberlere göre sadece geçtiğimiz Haziran ayında on bini aşkın (tam sayı 12.090) mülteci ailesini Almanya'ya getirme hakkından mahrum bırakıldı.¹⁸ Almanya iltica yasalarında yapılan son değişikliklerle birlikte mültecilerin ailelerini yanlarına alma imkânları en erken iki sene sonra mümkün olabilmektedir. Bu süre içinde aile fertlerinin birbirlerinden ayrı olmaları gibi uluslararası sözleşmelere aykırı durum bir yana savaş bölgelerinde kalan aile bireyleri için endişelenen Almanya'daki mültecilerin karşı karşıya oldukları psikolojik rahatsızlıkların da göz önünde bulundurulması yerinde olacaktır.

Almanya'da aile hayatının yeterince saygı görmediği alanlardan biri de genç yaşta evlenen mültecilerin Alman yasaları karşısında zor durumda kalmalarıdır. Özellikle son yıllarda hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinde gündem oluşturan ve "çocuk evlilikleri" adıyla bir İslamofobik kampanyanın parçası haline de gelen bu durum uluslararası yasaları da hiçe sayarak aileleri parçalamaktadır. Batı toplumlarında yanlış bir şekilde on sekiz yaş altı evliliğin yasal olamayacağı düşüncesi hâkim olmasına rağmen Alman yasaları da bazı durumlarda on altı yaşındakilerin evlenmesine izin vermektedir. Bunun dışında uluslararası hukuk gereği başka ülke hukuklarına göre evlilik yapan kişilerin evlilikleri geldikleri ülke tarafından da kabul görmektedir velev ki çiftlerden birinin yaşı on altının da altında olsun. Almanya'da gündeme gelen bir vakada biri on beş diğeri yirmi bir yaşında olan Suriyeli bir evli çift Gençlik Dairesi (Jugendamt) tarafından büyük oranda birbirlerinden ayrı yaşamaya mecbur bırakıldılar. Evli çiftlerin haftada üç saatliğine ve ancak yanlarında üçüncü bir kişinin de bulunması şartıyla bir araya gelebilecekleri Gençlik Dairesi yetkilileri tarafından kendilerine iletince ailenin erkek üyesi bu duruma bir son vermek amacıyla mahkemeye başvurdu. Aynı zamanda kuzen de olan çiftlerden bayan olanını eşinden korumaya, özellikle cinsel açıdan "zarar görmesini" ve hamile kalmasını engellemeye çalışan Gençlik Dairesi yetkilileri, Bamberg kentinde bulunan Eyalet Yüksek Mahkemesi'nin çiftlerin evli sayılmalarının önünde herhangi bir engel olmadığı şeklinde karar alması nedeniyle davayı bir üst mahkemeye taşımaya karar verdi.¹⁹ Alman

¹⁸ Verbot von Familiennachzug betrifft mehr Flüchtlinge als angenommen. 15 Temmuz 2016. www.migazin.de Erişim: 5 Ağustos 2016.

¹⁹ Ehen mit Minderjährigen: Andere Länder, andere Sitten. 7 Temmuz 2016. www.Heise.de Erişim: 7 Ağustos 2016.

toplumunda on iki – on üç yaşlarındaki çocukların cinsellikle tanıştıkları ve eğer yaşıtlarsa on dört yaşlarında cinsel ilişkiye girmelerine müsaade edildiğini düşündüğümüzde Gençlik Dairesi'nin başka ülkelerde gerçekleştirilen resmi evliliğe müdahil olma çabalarını özel hayata müdahale ve ailenin bütünlüğünü bozucu bir davranış olarak görmek gerekmektedir.

SİYASAL KATILIM VE ÖRGÜTLENME HAKKI

Yazan: Soner Tauscher

Haziran ayında kabul edilen "1915 ve 1916 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermenilere ve diğer Hristiyan azınlıklara uygulanan soykırımın hatırlanması ve anılması" başlıklı sözde Ermeni Tasarısı'nın etkileri Temmuz 2016'da da devam etmektedir. Bu etkilerin bir kısmı devletler bazında Türk-Alman ilişkilerini germeye devam ederken bir yandan da Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenleri ve Alman vatandaşlarını etkilemektedir. Özellikle Almanya Federal Meclisi'nde bulunan 11 Türkiye kökenli milletvekilinin sözde tasarıya karşı bir duruş sergilememeleri ve karşı oy kullanmamaları Almanya'da yaşayan birçok Türkiye kökenliyi derinden sarsmış ve kendi siyasi görüşlerinin bu vekiller aracılığıyla temsil edildiğine olan inançlarını da sarsmıştır. Bu hayal kırıklığının bir neticesi olarak 'Alman Demokratlar Birliği' (ADD) adı altında bir parti kuran iş adamı Remzi Aru, 2017 yılında Almanya'da genel seçimlere katılacaklarını ve 18 Eylül'de Berlin Eyalet Seçimleri'nde bağımsız aday olacağını açıklamıştır.²⁰ Kurulacak olan bu partiye şimdiden medya organları tarafından "Türk Partisi" adı altında isim takılmış ve bu partinin Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın sözcülüğünü ve siyasetini yansıtacağı yönünde suçlamalar yapılmaktadır. Ayrıca Remzi Aru'nun AK Parti'yle yakın görülen Avrupalı Türk Demokratlar Birliği'yle (UETD) ilişkilendirmektedirler.²¹ Buna karşın UETD'den bu haberlere karşı yalanlama gelmiştir.²²

Kurulması planlanan partinin önüne Alman makamları tarafından birçok bürokratik engeller çıkarılmış ve çıkartılmaktadır. En basit prosedürlerden biri olması gereken parti adına banka hesabı açılmasında bile birçok sıkıntıyla karşılaşmıştır.²³ Hangi görüşten ya da etnik kökenden geldiği fark etmeden Almanya Anayasası'nın temel ilkeleriyle aykırılık göstermeyen tüm düşüncelerin rahatça siyasi örgütlenme yapabilmeleri ve devlet tarafından desteklenmeleri gerekmektedir. Kurulacak bir partinin önceden hangi düşünceyi destekleyip desteklemeyeceği gibi niyet okuyuculuğu anayasal hukuk devleti anlayışına aykırıdır. Ayrıca iktidar partisi Hristiyan Demokrat Birliği'nin (CDU) Bavyera örgütlenmesi ve iktidar ortağı olan Hristiyan Sosyal Birliği (CSU) milletvekili ve CSU Meclis Grubu sözcüsü Florian Hahn'ın "Erdoğan'ın

²⁰ 'Almanya'daki partiler Türk seçmenden uzaklaştı', <http://www.milliyet.com.tr/-almanya-daki-partiler-turk-dunya-2275429/>, Erişim Tarihi 14.08.2016.

²¹ Erdogan-Anhänger gründet erste Türken-Partei, <http://www.bild.de/politik/ausland/recep-tayyip-erdogan/erdogan-fan-gruendet-erste-partei-fuer-tuerken-46451510.bild.html>, Erişim Tarihi 30.06.2016.

²² UETD: Remzi Aru bizi temsil etmiyor, <http://www.arti49.com/uets-remzi-aru-bizi-temsil-etmiyor-501855h.htm>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

²³ Jetzt in 3 Schritten ADD Mitglied werden, <https://remziaru.com/06/2016/partei/>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

ve AKP'nin sözcüsü olarak çalışacak bir partiye izin veremeyiz.”²⁴ sözleri Almanya'daki siyasal örgütlenme özgürlüğü hakkında kuşku verici gelişmelerdir.

Sözde Ermeni tasarısının Alman iç politikası yanında dış politikasında da birçok etkisi oldu. Bunlardan öne çıkanı Almanya Savunma Bakanlığı Devlet Sekreteri Ralf Brauksiepe ve bazı milletvekillerinin planladıkları Türkiye'deki İncirlik Üssü'nü ziyaretlerine Türkiye tarafından izin verilmemesi olmuştur.²⁵ Türkiye'nin bu tavrı karşısında Yeşiller ve CDU partisi başta olmak üzere birçok kesimden tepki gelmiş, Almanya'nın NATO aracılığıyla Türkiye'de bulunan askeri gücünü Ürdün'e çekmesi gerektiği dahi konuşulmuştur.²⁶ Almanya Başbakanı Merkel ve Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Polonya'da yapılan NATO Zirvesi münasebetiyle bir araya gelmesi²⁷ ve Almanya Savunma Bakanı Ursula von der Leyen'in açıklamaları gerginliği azaltmıştır.

İslam düşmanı PEGİDA ve Almanya İçin Alternatif (AfD) Partisi'nin toplumda yarattığı ötekileştirici, ayrıştırmacı ve sıradan insanları şiddet eylemlerine eğimli radikaller haline getirici yöntemlerinin başında geldiği sosyal medya kullanımı sonunda Almanya İçişleri Bakanlığı'nın ciddi bir şekilde dikkatini çekti. Bunun için içişleri bakanlığı ve aile bakanlığı, *'Aşırılığın önlenmesi ve demokrasinin teşviki stratejisi'* adı altında yeni bir program geliştirdi. Böylece gençlerin gerek sol gerek sağ aşırı hareketlere gitmesinin önüne geçilmesi ve bu hareketlerde yer alanlarında aşırı örgütlerden çıkışının sağlanması beklenmektedir.²⁸ Gerekli ciddi, acil önlemlerin alınmadığı takdirde AfD ve PEGİDA gibi hareketlerin destekleyicisi önemli ölçüde artacak ve radikalleşecektir.

Artık Almanya'da Müslümanlara –özellikle başörtülü kadınlara- yönelik saldırıların gündelik hale gelmesi ve sıradanlaşması tehlikesi bulunmaktadır. Kiel'de yaşayan başörtülü Müslüman bir kadına yönelik gündüz vakti sokak ortasında vuku bulan şiddet bu duruma vahim bir örnek oluşturmaktadır. Türkiye kökenli kadın yolda yürürken üzerine doğru koşan bir Alman erkek “İğrenç Müslüman” diye bağırarak kadının yüzüne yumruk atmış ve olay yerinden kaçarak uzaklaşmıştır. Yumruğun etkisiyle bayılan ve burun ile yüz kemikleri kırılan kadına etrafta

²⁴ Erdogan-Anhänger gründet erste Türken-Partei.

²⁵ Rache für Armenien-ResolutionTürkei verbietet Reise zu Bundeswehr-Stützpunkt , <http://www.bild.de/politik/ausland/tuerkei/verbietet-bundestags-reise-nach-armenien-resolution-46436654.bild.html>, Erişim Tarihi 01.07.2016.

²⁶ CSU übt scharfe Kritik an Erdogans Anti-EU-Taktik, <http://www.merkur.de/politik/csu-politiker-kritisiert-erdogan-erinnert-dunkle-deutsche-geschichte-6514494.html>, Erişim Tarihi 03.07.2016.

²⁷ 'Soykırım' krizi sonrası Merkel ile ilk görüşme , http://www.bbc.com/turkce/turkiye/2016/07/160709_nato_turkiye, Erişim Tarihi 15.07.2016.

²⁸ Almanya'da radikallikle mücadelede yeni strateji, <http://www.dw.com/tr/almanyada-radikallikle-m%C3%BCcadelede-yeni-strateji/a-19400127>, Erişim Tarihi 16.07.2016.

bulunanlarca müdahale edilmiştir.²⁹ Almanya’da Türklere ve Müslümanlara yönelik on yıllardır süren Neonazi ve aşırı sağ şiddeti genellikle evlerin ve işyerlerinin kundaklanması, sokak kavgaları vb. eylemler üzerinden planlı bir şekilde gelişmiştir. Ancak biraz önce betimlenen olayda olduğu gibi artık sıradan hayatın akışı içerisinde beklenmedik bir anda sokakta yabancı kökenliler ve Müslümanlar şiddet olaylarına ve hakarete maruz kalabilmektedirler. Bu durumun artmasında sözde siyasal örgütlenme haklarını, ifade ve düşünce haklarını sonuna kadar kullandıklarını iddia eden aşırı sağ örgütlerin ve partilerin payını Alman hükümeti ve medyası daha ne kadar görmezden gelecektir?

Federal Anayasayı Koruma Dairesi’nin AfD’yi anayasayı ihlal edip etmediğine dair incelemeye alması bugüne kadar AfD’nin topluma yaydığı ırkçılığa yönelik atılan ilk önemli ve ciddi adımdır. Parti üyelerinin, kurullarının ya da yazılı belgelerinde anayasaya aykırı eylem ve söylemlerinin bulunması halinde parti ve milletvekilleri izlemeye alınabilecektir.³⁰ Aşırı sağ ve ırkçılığı önlemek adına atılan bu adım önemlidir. Ancak Anayasayı Koruma Dairesi bu adımı AfD’nin kuruluşundan bugüne kadar bir dini inancı, onun inananlarını ve yabancıları hedef göstererek düşmanlaştırdığı, toplum içerisinde bir gruba karşı toptan düşmanlığı ve nefreti körüklediği için atmamıştır. Bu adımı atmasının sebebi; AfD’nin Baden-Württemberg Eyaleti milletvekili Wolfgang Gedeon’un Yahudi karşıtı söylemleri olmuştur.³¹ Almanya’da gereğinden fazla Yahudi soykırımına ilgi gösterildiği yönündeki sözleri Anayasayı Koruma Dairesi’ni harekete geçirmeye yetmiştir. Bu söylemleri sonucunda Gedeon’un ihracı için AfD harekete geçmiştir. Partinin oy oranları son dönemde yaşanan benzeri güç mücadeleleri ve ırkçı söylemleri yüzünden %12’lerden %7’lere kadar gerilemiştir.³² Bu gerileme de AB-Türkiye arasında imzalanan mültecilerin geri kabulüne yönelik anlaşması sonucunda Almanya’da yaşanan mülteci akınının bir hayli azalması da etkili olmuştur. Yıllardır AfD’nin Müslümanlara ve yabancılara yönelik her türlü hakaretine ve toplumu kışkırtmasına rağmen harekete geçmeyen Alman kurumları söz konusu Yahudilere yönelik ırkçı ifadeler olunca tereddüt etmeden harekete geçmiştir. Alman siyasal hayatında yaşanan bu ikircikli ve ayrımcı tavır neden Müslümanların ve diğer yabancıların kültürel, sosyal ve politik manada entegre ol(a)madıklarını açıklamaya yeter gözükmemektedir. Almanya’da yaşayan yabancı ve dini

²⁹ Almanya’da Türk Kadına İrkçi Saldırı, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanyada-turk-kadina-irkc-saldiri/3406496.html>, Erişim Tarihi 16.07.2016.

³⁰ AfD Mercek Altında, <http://www.sabah.de/afd-mercek-altinda>, Erişim Tarihi 12.07.2016.

³¹ Göçmen karşıtı partide anti-semitizm bölünmesi, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/07/160706_almanya_afd_kriz, Erişim Tarihi 12.07.2016.

³² AfD will sich von Gedeon trennen, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-07/antisemitismus-afd-wolfgang-gedeon-ausschluss-verfahren>, Erişim Tarihi 15.07.2016.

azınlıklar, Alman devletini ve siyasilerini Müslümanların ve yabancıların demokratik hakları, insan hakları, temel hak ve özgürlükleri söz konusu olduğunda samimi ve güvenilir bulmamaktadırlar. Müslümanların ve yabancıların bu konudaki çekincelerinin geçerli somut nedenlere dayandığını ise Almanya'nın ve AB'nin Türkiye'de 15 Temmuz 2016 gecesi yaşanan başarısız darbe girişiminde ve sonrasında yaşananlara yönelik samimi olmayan tavırları ve eylemleri göstermiştir.

15 Temmuz 2016 akşamı Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) içinde bulunan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)'ne bağlı kişilerce bir darbe girişimi başlatıldı. Bu darbe girişiminde TSK'nın jetleri, tankları, helikopterleri, askerleri kullanılarak öncelik İstanbul ve Ankara'da olmak üzere tüm Türkiye'de yönetim ele geçirilmeye, sivil demokrasi ortadan kaldırılarak askeri cunta diktatörlüğü başa getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a suikast girişiminde bulunulmuştur. Türk halkının darbe yapmaya kalkışan kişilere karşı sokağa çıkarak tanklara ve darbecilere karşı direnmesi ve Cumhurbaşkanı'nın, hükümetin ve tüm siyasi partilerin darbecilere karşı tavır sergilemesi sonucu Türk Devleti ülkede denetimi sağlayabilmiştir. Sivil halkın, polis ve askeri unsurların darbecilere karşı direnişinde 240 kişi hayatını kaybetmiş, 1500'e yakın kişi de yaralanmıştır.

Türkiye'de yerleşik olan demokrasiye, sivil otoriteye, hukuk devletine ve halkına karşı yapılan bu darbe girişimi ne yazık ki batı demokrasileri, basını ve "entelektüelleri" tarafından ne doğru anlaşılabilmiş ne de Türkiye demokrasisine, halkına ve sivil otoriteye destek verilmiştir. Alman Başbakanı Merkel ve Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier darbeyi kınamışlar ve seçilmiş hükümetin yanında yer almışlardır.³³ Ancak birçok Alman milletvekili –özellikle muhalefet partilerindeki-, medya kuruluşu, gazeteci, yazar vd. darbe girişimini kınamak bir yana, bu darbe girişiminin bir tiyatro olduğunu ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gücünü arttırmak için kurguladığı gibi akıl dışı iddialar ortaya atmışlardır. Bunun yanında darbe girişiminin gerçekliğine inanlar demokrasiye destek vermek ve Türkiye'nin yanında olmaktan ziyade başarısızlığa uğrayan bu darbe girişiminin Erdoğan'ın elini güçlendireceğini, Türkiye'nin AB için daha uzlaşmaz bir ortak olacağını, Türkiye'de artık bir sivil darbenin olduğunu, demokrasinin kaybedildiğini, tek adam diktatörlüğüne gidildiği gibi haberler yaparak darbe girişiminden yeni kurtulmuş Türk hükümetine saldırmaktan çekinmemişlerdir.³⁴ Hatta Türkiye'nin içinde bulunduğu bu zor

³³ Merkel: 'Darbe Girişimini En Sert Şekilde Kınıyorum', <http://www.amerikaninsesi.com/a/merkel-darbe-girisimini-en-sert-sekilde-kiniyorum/3421116.html>, Erişim Tarihi 16.07.2016.

³⁴ **Erdogans Rachefeldzug**, <http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/tuerkei/tausende-in-tuerkei-verhaftet-erdogans-rachefeldzug-14344579.html>, Erişim Tarihi 18.07.2016., **Alman basını karalama kampanyasını sürdürüyor**, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/alman-basini-karalama-kampanyasini-surduruyor-262675.html>, Erişim Tarihi 25.07.2016., **Kretschmann und Özdemir bezeichnen Vorgehen in der**

zamanlarda AB ile olan görüşmelerin kesilmesi gerektiğinin, Türkiye'nin içeride darbecilere karşı vermiş olduğu mücadeleyi diktatörlük alameti olarak göstererek darbecileri Almanya'ya sığınmacı olarak almak teklifinde dahi bulunan Cem Özdemir gibi Alman milletvekilleri bulunmaktadır.³⁵ Almanya'daki siyasi elitlerin, "entelektüellerin" ve medyanın hukuka, demokrasiye ve sivil topluma olan inanışlarındaki ikircikli ve paradoksal yaklaşımları sadece askeri darbeye karşı gösterdikleri bu riyakâr tutumlarında gün yüzüne çıkmadı. Aynı zamanda Türkiye'de yaşanmış olan bu vahim darbe girişimine yaşadıkları Almanya'da karşı durmak ve Türkiye'deki demokrasiye destek vermek isteyen Türkiye kökenlilerin Köln'de düzenlemek istedikleri mitinge gösterdikleri hukuk dışı, antidemokratik, ırkçı-milliyetçi söylem ve açıklamalarda aynı paradoksu göstermektedir.

Almanya'da yaşayan Türklerin kullanmak istedikleri anayasal bir hak olan gösteri hakkına karşı Alman basınında ve sosyal medyada adeta bir linç girişimi başlatılmıştır. "*Darbeye Karşı Demokrasi Mitingi*" adı altında 31 Temmuz Pazar günü Köln'de yapılması planlanan gösteriye tüm insanlar davet edilmiştir. Alman basınında mitingin ismi manipüle edilerek "*Erdoğan'a Destek*" mitingi olarak lanse edilmiştir. Mitingin planlandığı günden itibaren Erdoğan ve Ak Parti ile irtibatlandırılan Demokrasi Mitingi'ne başta Yeşiller, Sosyal Demokratlar (SPD), Hür Demokratlar (FDP) ve Sol Parti'nin gençlik kolları "Erdoğan Çılgınlığını Durdurun" sloganıyla karşı yürüyüş için çağrıda bulunmuştur. Ayrıca Pro NRW gibi aşırı sağcı gruplarda başka bir alanda Demokrasi Mitingine karşı yürüyüş organize ettiler.³⁶ Böylece Türkiye'deki darbe girişimini kınamak için demokratik haklarını kullanmak isteyen Türklere karşı aşırı sol, merkez partiler ve aşırı sağ tüm hareketler birleşerek Türklerin bu haklarını kullanmalarını engellemeye çalışmışlardır. Almanya'daki bu Erdoğan karşıtlığı ve onun üzerinden yürütülen Türkiye ve Müslüman karşıtlığı artık kaygı verici sinyaller vermektedir. Erdoğan'ın ve Türkiye'nin Almanya'da bulunan Türkiye kökenliler üzerindeki nüfuzunun artmasından endişe eden Almanya'daki tüm kanaat önderleri birleşip Avrupa'yı Avrupa yapan değerlerden uzaklaşarak insanların en doğal vatandaşlık haklarından biri olan toplantı, yürüyüş ve gösteri yapma hakkını

Türkei als "zivilen Putsch", <http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/kretschmann-und-oezdemir-kritisieren-tuerkische-regierung-14361730.html>, Erişim Tarihi 29.07.2016., **Vor lauter Gegenwart besser nicht den Verstand verlieren**, <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/medien/tv-kritik/dunja-hayalis-donnerstark-ueber-terror-in-deutschland-14362481-p3.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

³⁵ **Özdemir: Muhalif Türkler Avrupa'ya kabul edilmeli**, <http://www.cnnturk.com/dunya/dw/ozdemir-muhalif-turkler-avrupaya-kabul-edilmeli>, Erişim Tarihi 24.07.2016, **Türkei-Verhandlungen sofort auf Eis legen**, <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/cem-oezdemir-winfired-kretschmann-im-interview-zu-erdogan-14361774.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

³⁶ **Kölner Polizei erwägt Verbot der Erdogan-Demo**, <http://www.bild.de/regional/koeln/polizei/so-bereitet-sich-die-polizei-auf-die-erdogan-demo-vor-47044966.bild.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016, **Almanya'da 'Darbe Karşısı Miting' Tartışması**, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanyada-darbe-karsiti-miting-tartismasi/3436729.html>, Erişim Tarihi 05.08.2016.

kullanmalarının önüne geçmeye çalışmışlardır. Bu karşı duruşun sebebinin ise darbe girişimden sonra Türkiye’de yargı, askeriye, bakanlıklar, üniversiteler gibi devlet kurumlarına ve özel sektöre sızmış olan darbecilerin Erdoğan tarafından tek adam diktatörlüğü kurmak amacıyla hukuksuzca temizlendiği görüşüyle savunmaktadırlar. Türkiye’de yaşanan durumu hiçbir şekilde anlamayan bu siyasiler Almanya’da yaşayan insanları da bu davranışa zorlamakta, hatta Almanya’da ciddiye alınmak istiyorlarsa kendileri gibi düşünceleri dışında bir çareleri olmadığına inandırılmaya çalışılmaktadırlar.³⁷

Ancak durum bu politik duruşunda ötesine giderek ırkçı-milliyetçi söylemlere de kaymıştır. CSU Genel Sekreteri Andreas Scheuer Türkiye’nin “iç politikası”nın Almanya’ya taşınmasına şiddetle karşı çıkarak; “*Kim Türkiye’nin iç politikası için angaje olmak istiyorsa, ülkemizi terk edip Türkiye’ye dönebilir.*”³⁸ şeklinde açıklama yapmıştır.

Köln’de düzenlenen Demokrasi Mitingi’nde yaşanan hak ihlalleri ve ırkçı saldırılar bu sayılanlardan ibaret değildir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın düzenlenen mitinge telekonferans yöntemiyle bağlanıp halka hitap etmesi istenmişti. Ancak Köln Polisi tarafından miting düzenleyenlerin bu istekleri geri çevrilmiş ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın mitinge canlı bağlanması yasaklanmıştır. Bunun üzerine Köln İdari Mahkemesi’ne başvuran göstericiler miting meydanında büyük ekran televizyon yanını yapılmasının iznini almışlardır. Ancak izin sadece miting meydanında bulunanları kapsamakta, miting alanı dışında (yani Erdoğan’ın Türkiye’den canlı yayında gösterilmesini) kalan konuşmacıların yayınlanmasını yasaklamaktaydı. Bunun üzerine bir üst mahkemeye ve Anayasa Mahkemesi’ne giden göstericiler, bu mahkemelerden de olumlu sonuç alamamışlar ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın miting sırasında göstericilere canlı bağlanması güvenlik gerekçesiyle yasaklanmıştır.³⁹

Vatandaşların anayasal haklarının siyasi nedenlerden ötürü yasaklanmaya çalışılması, demokrasi adına Türkiye’ye destek olan insanların marjinalleştirilerek “Erdoğan Çılgınlığına” kapıldıklarının düşünce özgürlüğü adı altında sosyal medyada, yazılı ve görsel basında büyük

³⁷ Pro-Erdogan-Kundgebung: Politiker fordert Demokratiebekanntnis, <http://www.bild.de/regional/aktuelles/proerdogankundgebung-politiker-fordert-demokratiebekanntnis-47061402.bild.html>, Erişim Tarihi 31.07.2016.

³⁸ Geplante Kundgebung: Unionspolitiker kritisieren Pro-Erdogan-Demo in Köln, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/demo-fuer-recep-tayyip-erdogan-in-koeln-scharfe-kritik-aus-union-a-1104752.html>, Erişim Tarihi 28.07.2016.

³⁹ **Gericht: Leinwand bei Erdogan-Demo nur für Redner vor Ort**, <http://www.bild.de/regional/aktuelles/bis-zu-30-000-teilnehmer-bei-proerdogandemo-47047154.bild.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016, **Urteil: Keine Live-Zuschaltung türkischer Politiker nach Köln**, <http://www.bild.de/politik/aktuelles/urteil-keine-livezuschaltung-tuerkischer-47069960.bild.html>, Erişim Tarihi 31.07.2016, **Erdoğan’ın telekonferansla hitabını Anayasa Mahkemesi kararıyla engellediler**, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1274468-erdoganin-telekonferansla-hitabini-anayasa-mahkemesi-karariyla-engellediler>, Erişim Tarihi 31.07.2016.

puntolarla yer alması, siyasi liderlerin Alman vatandaşlarından sadece göçmen kökenli oldukları ve demokrasi mitinglerine katılacak olmalarından ötürü Alman Devleti'ne ve toplumuna bağlılıklarını kanıtlamalarını istemeleri⁴⁰, çifte vatandaş olanların taraflarını seçmeleri gerektiği⁴¹, göstericilerden Türkiye'nin iç politikasına müdahil olmak isteyenlerin Almanya'da yeri yok şeklinde açıklamalarda bulunan üst düzey politikacıların kendilerini halen demokrasi savunucuları olarak görmesi, demokrasinin, anayasal hakların ve özgürlüklerin Almanya'da sadece "biyolojik Almanlar" için geçerli bir hak olduğunu göstermektedir.

⁴⁰ Türken in Deutschland müssen ihre Loyalität klären, <http://www.welt.de/debatte/kommentare/article157395025/Tuerken-in-Deutschland-muessen-ihre-Loyalitaet-klären.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

⁴¹ CDU stellt doppelte Staatsbürgerschaft für Türken infrage, <http://www.rp-online.de/politik/deutschland/cdu-stellt-doppelte-staatsbuergerschaft-fuer-tuerken-vor-pro-erdogan-grossdemo-in-koeln-infrage-aid-1.6149645>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

DİNİ HAKLAR

Yazan: Zeynel Abidin Kılınc

Dini Eğitim: Yasal Çerçeve

Almanya’da azınlık dinler açısından dini haklar konusunun önemli bir unsuru dini eğitimidir. 16 eyaletten oluşan Almanya’da genel olarak eğitim ve özel olarak dini eğitim konusunda eyaletlere önemli düzeyde sorumluluk ve yetki tanınmıştır (Berglund, 2015: 16). Dini eğitimin yasal çerçevesi federal devlete ve eyaletlere verilen/paylaşılan yetkiler temelinde belirlenir (Eberle, 2007: 71, 72, 73).

Alman anayasası ebeveynlere çocuklarına kendi dini inançlarına göre eğitim alma hakkı tanır. Devlet dinler karşısında tarafsız bir tutum almakla birlikte dini eğitimin verilmesini temin etmekle yükümlüdür. Devlet okullarında ahlak dersi standart ders olmakla birlikte tercihe bağlı olarak ahlak dersi yerine dini ders alınabilir. Dini dersleri tercih etmeyen öğrenciler için ahlak dersini almak zorunludur. Çoğu eyalet haftada 2 saat dini eğitim sağlamakla birlikte eyaletler kendi dini eğitim politikalarını belirlemekte yetkilidir (Berglund, 2015: 16; Eberle, 2007: 71, 72, 73).

Almanya’da dini eğitimin bu genel düzenlemesi yanında dini topluluklara “dini grup” statüsü tanınmaktadır. Bir dini topluluk dini grup statüsü elde ettiğinde üyelerinin dini eğitimi konusunda bir kısım yetkiler elde etmektedir. Resmi dini grup statüsü elde edebilmek için dini topluluğun şu şartları yerine getirmesi gerekmektedir. Birincisi, devamlılık şartı. Bu şartı yerine getirebilmek için belirli sayıda takipçi ve bir kurumsal yapı gerekmektedir. İkinci şart, kaç çocuğun dini ders alacağını belirleyebilmek için açık üyelik listesi. Üçüncüsü, ilgili dini topluluğun dini ilkelerini tanımlayabilecek ve dini topluluğu temsil edecek temsilciler. Dördüncüsü, devlet kurumlarının kontrolünde ya da etkisi altında olmamak. Beşincisi, yeterli mali kaynağa sahip olmak ve Almanya’da en az otuz yıldır mevcut olmak (Berglund, 2015: 16). Müslüman topluluklar içerisinde sadece Aleviler dini grup statüsüne sahiptir.

Dini Eğitim: Müslümanların Durumu

Müslümanlar, özellikle Türkiye’den misafir işçi statüsünde gidenler, uzun süredir Almanya’da yaşamakla birlikte erken dönemlerde kurumlar teşkil etmedikleri için dini grup statüsü elde edememekteler. Sadece resmi olarak tanınan dini topluluklar devletle işbirliği içerisinde kendi üyelerinin çocuklarına dini eğitim verebilecekleri için Müslümanlar bu imkândan mahrum kalmakta ve dini eğitim hakkının ihlaline yol açmaktadır. 5 milyon civarında Müslüman için ciddi bir problem olan bu durumu telafi niyetine Baden Württemberg, Bavyera, Aşağı Saksonya

ve Kuzey Ren-Vestfalya eyaletlerinde IRE (Islamic religious education – İslami dini eğitim) başlığı ile bir pilot proje başlatılmıştır (Berglund, 2015: 17).

IRE projesinin ilki 1999 yılında Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde başlamıştır. Bu proje resmi dini topluluk olarak tanınmayan Müslümanlar için bir tür ara formül olarak düşünülmüş izlenimi verse de aslında doğrudan dini eğitim değil “İslam kültürü ve tarihi” üzerine yoğunlaşmaktadır (Berglund, 2015: 17). Dolayısıyla asıl ihtiyaç duyulan İslami dini eğitim konusu yeterince karşılanmamaktadır.

Resmi dini topluluk olarak tanınmayan Müslüman toplulukların çocuklarına devlet okullarında sunulan dini derslerin verilmesi için gerekli öğretmenlerin yetiştirilmesi işi Alman hükümeti tarafından dört üniversitede gerçekleştirilmektedir. IRE öğretmenleri Münster-Osnabrück, Frankfurt-Greissen, Tübingen, ve Nuremberg-Erlangen üniversitelerinde yetiştirilmektedir (Berglund, 2015: 17). Alman üniversitelerinin belirlediği programlarla yetiştirilen öğretmenler aracılığıyla sunulan bu eğitimin Alman Devleti’nin kendi anlayışına uygun bir İslam modelini empoze ettiği endişesi mevcuttur (Berglund, 2015: 19).

Sonuç

Anayasal açıdan tarafsız ve laik bir ülke olarak Almanya’da dini eğitim Müslümanlar için önemli bir problem olmaya devam etmektedir. Mevcut yasal düzenleme devletin tüm dinlere karşı eşit davranması esasına dayanmakla birlikte resmi dini topluluk statüsü şartı anayasal bir hak olarak dini eğitim konusunu Müslümanlar için problem haline dönüştürmüştür. Normal şartlarda dini özgürlük çerçevesinde her dinin müntesiplerinin kendi çocuklarına kendi dinlerini öğretme imkânı bu şart nedeniyle karmaşık bir hal almıştır.

Müslümanlar açısından problemin çözümü için resmi dini grup statüsünün süre ile ilgili - en az 30 yıldır kurumsallaşmış olma - şartını kaldırmak olabilir. Fiilen 1965’lerden beri Almanya’da yaşayan özellikle Müslüman Türkler için bu tür bir uygulama dini eğitim hakkının ruhuna uygun olacaktır. Mevcut haliyle resmi dini topluluk statüsü maksadı hâsıl etmek yerine istismara müsait bir engele dönüşmüş gözükmektedir. Bu tür bir değişiklik bağcıyı döğmek yerine üzüm yemeyi tercih etmek anlamına gelecektir. Ayrıca IRE uygulamasının Alman Devleti’nin kendi anlayışına uygun bir İslami eğitim vermesi endişesi de ortadan kalkacaktır.

Alternatif bir yöntem de Amerikan tarzı bir uygulama olabilir. Dini gruplara kendi okullarında din derslerini istedikleri gibi öğretme imkânı sağlayan genel bir düzenlemedir. Bu modelde her bir dini grup kendi imkânlarıyla finanse ettiği kuruluşlarında – cami, havra –kilise vs. –din

derslerini öğretebilir. Dinler karşısında tarafsız olmakla birlikte dini grupların demokrasi ve tolerans gibi bazı değerleri müntesiplerine aktarmalarını talep eden (Eberle, 2007: 71, 72, 75; Dođan, 2008: 2) Alman modeli için, özellikle de yakın dönemde İslam iddialı terör eylemlerinin Avrupa'nın merkez şehirlerinde yakın ve açık bir tehdit olduğu dönemde, bu ihtimal zayıftır.

KAYNAKÇA

- Berglund, Jenny. (2015). *Publicly Funded Islamic Education in Europe and the United States*, Washington, DC.: The Brooking Institution.
- Eberle, Edward, J. (2007). “Religion in the Classroom in Germany and the USA”, http://docs.rwu.edu/law_fac_fs/47/.

ALMANYA'DA SOSYAL GÜVENLİK VE GÖÇMENLERİN ÇALIŞMA YAŞAMINA KATILIMI

Yazan: Elif Madakbaş Güleler

Almanya Federal Çalışma Bürosu'nun aylık raporuna göre Temmuz ayında Alman ekonomisi "sayıca fazla riske" rağmen olağan seyrini korumayı başarabilmiştir. Beklentilerin aksine ekonomide büyük sorunlar yaşanmamış, yaz döneminde olunması nedeniyle iş yaşamında hareketlilik gözlenirken göçmenlerin ekonomik entegrasyonu sorunu güncelliğini korumaya devam etmiştir⁴². Temmuz 2016 ayı itibarıyla Almanya'da 4.803.864 kişi iş arama sürecindeyken 2.661.042 kişi ise işsiz olarak kayıtlıdır. Tüm işsiz nüfus içinde Almanların oranı %76,2 iken yabancıların oranı %23,6'dır. Tüm yabancılar içinde ise doğuya doğru genişleme kapsamında olan 11 AB ülkesinin (Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya, Slovenya, Slovakya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Bulgaristan, Yunanistan, Hırvatistan) oranı %3,8; Yunanistan, İtalya, Portekiz ve İspanya'yı kapsayan GIPS ülkelerinin oranı % 2,3; Balkan ülkelerinin oranı %1,8; Rusya ve Ukrayna'nın oranı %1,0; Avrupalı olmayan mültecilerin oranı 5,9 ve diğer yabancıların oranı 8,7'dir. Avrupalı olmayan göçmenler içinde ise özellikle Suriyelilerin oranı oldukça yüksektir⁴³.

İşsizlik sorunu özelinde ele alındığında, Almanya'nın yaşadığı sorunlardan biri uzun süredir işsiz olanları çalışma yaşamına döndürmekte zorlanmaları ve bu nedenle de bu kesimin Almanya'nın ekonomik büyümesinden faydalanamamasıdır. Özellikle Almanya, bu konuda, diğer ülkelerden daha başarısız bir tablo çizmektedir. Almanya içindeki muhalefetten, söz konusu sorunla mücadele etmede çalışma bakanının politikalarının yeterli olmadığı eleştirileri gelmektedir. 12 aydan daha az bir süre işsiz olanlar içinde en yüksek oranı "25 yaş altı" grup oluşturuyorken 12-24 ay arası sürede işsiz olanlar arasında en yüksek oranı "55 yaş üstü" grup oluşturmaktadır. Yaşlıların da uzun süreli işsizlik noktasında sorunlar yaşadığı görülmekle birlikte bu konuda sorun yaşayan bir diğer grup da çocuklu anneler olmaktadır⁴⁴. Sosyal güvenlik açısından bakıldığında ise çocuklu ailelere küçük çaplı bir katkı olabilecek şekilde, 1 Temmuz 2016 tarihinden başlayacak şekilde çocuk yardımı parasının miktarı artmıştır. Bu

⁴² Der Arbeits- und Ausbildungsmarkt in Deutschland – Monatsbericht Juli 2016, Bundesagentur für Arbeit, Temmuz 2016.

⁴³ "Anhangstabelle 1.1. Arbeitsmarkt für Deutsche und Ausländer im Vergleich", Hintergrundinformationen - Auswirkungen der Migration auf den Deutschen Arbeitsmarkt, Temmuz 2016, s. 17.

⁴⁴ "Jobs für alle – ausser für Langzeitarbeitslose", die Welt, 25 Temmuz 2016.

yarımdan “evli olmayan, 25 yaş altı ve kendileriyle birlikte yaşayan” çocukları olan aileler faydalanabilecektir⁴⁵.

Boston Danışma Grubu tarafından gerçekleştirilen “sürdürülebilir ekonomik gelişme değerlendirme (SEDA –sustainable economic development assesment) indeksine” göre yaşam kalitesi bakımından ülkelerin sıralandığı çalışmada Almanya dördüncü sırada yer almaktadır. Norveç, Hollanda ve Finlandiya gibi ülkelerden sonra gelen Almanya’nın bu liste açısından önemi, sırasını geçen yıldan bu yana yükseltmesi ile yüksek nüfus ve büyük toprak parçasına sahip bir ülke olarak bunu başarmasıdır. Çünkü listedeki başarılı ülkeler genellikle küçük ülkelerdir⁴⁶. Almanya’da gerçekleştirilen bir çalışma göstermektedir ki Almanlar, “göçmenlerin entegrasyonu” meselesini Almanya’nın en önemli sorunu olarak nitelendirmektedir. Yine bu sorunla yakından ilişkilendirilebilecek “yoksulluk, suç, hükümet/politika” gibi sorunlar ise entegrasyon sorununu takip eden diğer sorunlardır⁴⁷.

Brexit’in Devam Eden Etkileri ve Genç İşsizliği

Britanya’nın AB’den çıkmasından sonra Almanya’nın AB’nin toparlanması noktasındaki rolü nedeniyle Alman hükümetinin bu olaya ve sonrasında süreci ilişkin nasıl bir tavır takınacağı önemli bir konu olmaktadır. Almanya’da bir koalisyon hükümetinin bulunması ve koalisyon ortaklarının farklı yaklaşımlar sergilemeleri Almanya’nın tavrının netleşmesini zorlaştırmaktadır. Sosyal demokratlar “daha derin entegrasyon” politikasını ön plana çıkarırken Hristiyan Demokratlar “daha esnek” bir AB vizyonu belirlemektedir. Son dönemlerde yükselişe geçen AfD (Almanya için Alternatif) ise gücün “ulusal hükümette” olması gerektiğini belirterek AB ve göçmen karşıtı politikalarla uyum içinde bir süreç takip etmektedir. Almanya’nın hem kendi içinde Avrupa’ya yönelik “şüphecilikle” nasıl baş edeceği hem de AB’nin yeniden güçlü bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için hangi ülkelerle birlikte işbirliğine gideceği soruları tüm dikkatleri Almanya üzerine çekmektedir⁴⁸. Brexit sürecinde Almanya’da yapılan bir çalışmada insanlara AB’yi ve Almanya’nın AB’de kalmasını destekleyip desteklemedikleri sorulmuş; %86 gibi bir oran “AB fikrini” olumlu bulurken %11 bu fikri olumlu bulmamış, %3 ise çekimser kalmıştır⁴⁹.

⁴⁵ “Kinderzuschlag auf bis zu 160 Euro erhöht”, Bundesagentur für Arbeit, 1 Temmuz 2016.

⁴⁶ “Das Leben in Deutschland ist beinahe perfekt”, die Welt, 21 Temmuz 2016.

⁴⁷ “Umfrage”, Spiegel, 25 Temmuz 2016; “Sorge von Zuwanderung erreicht Höchststand”, Frankfurter Allgemeine, 26 Temmuz 2016.

⁴⁸ “Brexit: The View from the Reichstag”, BBC, 8 Temmuz 2016.

⁴⁹ “Grosse Mehrheit der Deutschen steht zur EU”, Stern, 13 Temmuz 2016.

“Brexit’ten sonra Avrupa” tartışmaları noktasında gündeme gelen önemli bir sorun Avrupa genelinde gözlemlenen “Genç işsizliği (Jugendarbeitslosigkeit)” sorunudur. Avrupa genelinde özellikle “25 yaş altı” gençler iş bulmakta zorlanmaktadır. Bu sorunun yaşanmasında özellikle Yunanistan, İspanya, İtalya, Portekiz gibi ülkeler başı çekmektedir. Çözüm olarak ise “kültürlerarası” bir bağlamda -dolayısıyla tüm Avrupa ölçeğinde- sosyal hakların ve piyasa koşullarının daha demokratik bir Avrupa’nın oluşturulması için ele alınması önerilmektedir⁵⁰. Avrupa’da özellikle güney ülkelerinde bir tür “ekonomik krizden (Wirtschaftskrise)” bahsetmek mümkündür. Kendi içlerinde birtakım siyasi ve ekonomik sorunları barındıran İspanya, Portekiz, İtalya ve Fransa gibi ülkelerin “ulusal mali politikaları” yanında Avrupa Birliği çapında “mali politikalar” ile bu kriz ortamından kurtulabileceği belirtilmektedir⁵¹. Almanya, bu noktada, AB’nin bu ülkelerdeki sorunlara müdahalesinde aktif rol üstlenmektedir. Yunanistan’ın yaşadığı sorunlardan sonra İtalya’da bankacılık sektöründe ortaya çıkan krizin Brexit olayından sonra önce Güney Avrupa’yı sonrasında tüm kıtayı sarmasından endişe edilmektedir. Avrupa’nın tek bir ekonomik bölge olarak işlemesi, bir yerdeki soruna tüm AB ülkelerinin dikkat kesilmesini gerektirirken “finansal kriz” ihtimaline karşı çözüm üretici akıl yürütmelerde bulunmaktadır⁵².

Genç İşsizliği ve Göçmenlerin İş Yaşamına Katılımı

Münih’te bir trende yolculara saldıran kişinin genç bir göçmen olması ve saldırıyı DAİŞ’in üstlenmesi⁵³ göçmen sorununu daha belirgin bir şekilde yeniden gündeme getirmiştir. Bu nedenle Berlin’de sağcıların ve karşıt grupların iki ayrı eylem gerçekleştirilmesi sonucunda da görülmüştür ki sağcılar, göçmen politikası nedeniyle Merkel’e yoğun eleştiride bulunmakta ve tüm bunların sorumlusu olarak Merkel’i görmektedirler⁵⁴.

Özellikle genç göçmenlerin iş yaşamına eklenmesinin daha sorunlu olması nedeniyle Almanya’da tüm ülke çapında bir proje başlatılmış; bu süreci hızlandıracak “perspektifler” tartışmaya açılmıştır⁵⁵. Diğer yandan göçmenlerin ekonomik entegrasyonun hızlandırılması için Almanya Ekonomi Bakanı Gabriel, Almanya’daki firmalara seslenerek onlardan mültecileri işe almalarını istemiştir⁵⁶. Avrupa genelinde de sinyal veren genç işsizliği özellikle

⁵⁰ “Europa nach dem Brexit”, Spiegel, 7 Temmuz 2016.

⁵¹ “Wirtschaftskrise im Süden”, Spiegel, 31 Temmuz 2016.

⁵² “Brexit Threatens Entire European Economy”, Huffingtonpost, 12 Temmuz 2016.

⁵³ “Trende Dehşet Saçan Saldırgan, Almanya’ya Mülteci olarak Gelmiş”, Hürriyet, 19 Temmuz 2016.

⁵⁴ “Berlin’de Aşırı Sağcılarla Karşıtları Gösteri Yaptı”, Hürriyet, 31 Temmuz 2016.

⁵⁵ “Integration junger Flüchtlinge in Arbeitsmarkt dauert länger”, die Welt, 29 Temmuz 2016.

⁵⁶ “Almanya’dan Çok Önemli Mülteci Çağrısı”, Hürriyet, 12 Temmuz 2016.

göçmenler üzerinde etkili olduğu için Almanya hem çağrı hem proje boyutunda sorunla mücadele etmeye devam etmektedir.

Sonuç

Şu ana dek bahsedilen gelişmeleri özetleyecek olursak, Almanya ekonomisinin birtakım sorunlara rağmen gücünü korumaya devam ettiğini görmekteyiz ki bu durum geçmiş aylarla benzerlik göstermektedir. İşsiz göçmenler arasında da yine geçmiş aylara benzer şekilde Suriyelilerin oranı oldukça yüksektir. Fazla sayıda göç almış olması ve bu sorunun Alman halkı tarafından en önemli sorun olarak görülmesine rağmen Almanya, yaşam kalitesi bakımından kendi gibi pek çok büyük ülkeyi geride bırakmıştır. Bu nedenle Almanya, ekonomik bir güç olarak da Brexit sonrası AB'nin kaderinin tayini noktasında önemli roller üstlenecek gibi görünmektedir. Avrupa genelindeki genç işsizliği Almanya'da kendini göçmenler üzerinden gösterirken “uzun süreli işsizliğin” olumsuz etkileri tüm Almanya genelinde çalışma hayatına girişi zorlaştıran unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu kolaylaştırmak üzere birtakım projeler ve firmalara çağrılar geçmiş aylarda da karşımıza çıkan rutin çabalar olmaktadır. Almanya, bir AB ülkesi olarak bu atmosfer içinde göçmenlerin sağlayacağı ekonomik geri dönüşümü beklemeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- “Integration junger Flüchtlinge in Arbeitsmarkt dauert langer”, 29 Temmuz 2016, <http://www.welt.de/regionales/mecklenburg-vorpommern/article157373579/Integration-junger-Fluechtlinge-in-Arbeitsmarkt-dauert-laenger.html>, Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2016.
- “Trende Dehşet Saçan Saldırgan, Almanya’ya Mülteci olarak Gelmiş”, 19 Temmuz 2016, <http://www.hurriyet.com.tr/trende-dehset-sacan-saldirgan-almanyaya-multeci-olarak-gelmis-40154021>, Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2016.
- Der Arbeits- und Ausbildungsmarkt in Deutschland – Monatsbericht Juli 2016, Bundesagentur für Arbeit, Temmuz 2016, https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/webdatei/mdaw/mtgw/~edisp/egov-content451417.pdf?_ba.sid=EGOV-CONTENT451437, Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015.
- Hintergrundinformationen – Auswirkungen der Migration auf den Deutschen Arbeitsmarkt, Bundesagentur für Arbeit, Nürnberg, Temmuz 2016, <http://statistik.arbeitsagentur.de/Statischer-Content/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Generische-Publikationen/Auswirkungen-der-Migration-auf-den-Arbeitsmarkt.pdf>, Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2016.
- “Kinderzuschlag auf bis zu 160 Euro erhöht”, 1 Temmuz 2016, <https://www.arbeitsagentur.de/web/content/DE/Presse/Presseinformationen/Sonstiges/Detail/index.htm?dfContentId=EGOV-CONTENT447007>, Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2016.
- “Europa nach dem Brexit”, 7 Temmuz 2016, <http://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/brexit-folge-die-eu-muss-weltoffener-solidarischer-sozialer-werden-a-1101698.html>, Erişim Tarihi:
- “Brexit: The View from Reichstag”, 8 Temmuz 2016, <http://www.bbc.com/news/world-europe-36719060>, Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2016.
- “Almanya’dan Çok Önemli Mülteci Çağrısı”, 12 Temmuz 2016, <http://www.hurriyet.com.tr/almanyadan-cok-onemli-multeci-cagrisi-40141856>, Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2016.
- “Brexit Threatens Entire European Economy”, 12 Temmuz 2016, http://www.huffingtonpost.com/entry/brexit-europe-economy_us_57851fc6e4b0ed2111d7acea, Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2016.

- “Grosse Mehrheit der Deutschen steht zur EU”, 13 Temmuz 2016,
<http://www.stern.de/politik/ausland/grosse-mehrheit-der-deutschen-steht-zur-eu-6942236.html>, Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2016.
- “Das Leben in Deutschland ist beinahe perfekt”, 21 Temmuz 2016,
<http://www.welt.de/wirtschaft/article157189669/Das-Leben-in-Deutschland-ist-beinahe-perfekt.html>, Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016.
- “Jobs für alle – ausser für Langzeitarbeitslose”, 25 Temmuz 2016,
<http://www.welt.de/wirtschaft/article157255612/Jobs-fuer-alle-ausser-fuer-Langzeitarbeitslose.html>, Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016.
- “Umfrage”, Spiegel, 25 Temmuz 2016,
<http://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/fluechtlinge-deutsche-bewerten-zuwanderung-als-dringendste-aufgabe-a-1104641.html>, Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016.
- “Sorge von Zuwanderung erreicht Höchststand”, 26 Temmuz 2016,
<http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/deutsche-sorgen-sich-um-zuwanderung-und-integration-14357758.html>, Erişim Tarihi: 4 Ağustos 2016.
- “Berlin’de Aşırı Sağcılarla Karşıtları Gösteri Yaptı”, 31 Temmuz 2016,
<http://www.hurriyet.com.tr/berlinde-asiri-sagcilarla-karsitlari-gosteri-yapti-40176778>,
Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2016.
- “Wirtschaftskrise im Süden”, 31 Temmuz 2016,
<http://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/italien-spanien-portugal-europa-schafft-seine-regeln-ab-a-1105181.html>, Erişim Tarihi: 4 Ağustos 2016.